

स्मरामि गोपीभिरुपास्यमानं
सुरदुमूले मणिमण्डपस्थम् ॥
(3) उपजाति
Def. अनंतरोदीरितलक्ष्मभाजौ
पारौ यदीयावुपजातयस्ताः ।
इत्थं किलान्यास्वपि मिश्रतासु
वदन्ति जातिष्विदमेव नाम ॥
Sch. G. When ईद्रवजा and उपद्रवजा are mixed in one stanza, the metre is called उपजाति. It is said to have 14 varieties.
Ex. अस्त्युत्तरस्यां दिशि देवतात्मा
हिमालयो नाम नगाधिराजः ।
पूर्वापरौ तोयनिधी वगाह्य
स्थितः पृथिव्या इव मानदंडः ॥ Ku. 1. 1.

See R. 2, 5, 6, 7, 13, 14, 16, 18, Ku. 3; Ki. 17. &c.
When other metres also are mixed in one stanza, the metre is still called उपजाति; e. g. in the following verse from Māgha there is a combination of वंशस्थ and ईद्रवंश.

इत्थं रयाश्वेभनिषादिनां प्रगे
गजो नृपाणामथ तोरणाद्बहिः ।
प्रस्थानकालक्षमवेशकल्पना-
कृतक्षणक्षेपमुदैक्षताच्युतम् ॥
(4) दोषक
Def. दोषकमिच्छति भवितयादौ ।
Sch. G. म, म, म, ग, ग (6. 5)
Ex. या न ययौ प्रियमन्यवधूम्यः
सारतरागमना यतमानम् ।
तेन सहेह विभर्ति रहः स्त्री
सार तरागमनायतमानम् ॥ Si. 4. 45.

(5) भ्रमरविलसितं
(भ्रमरविलसिता)
Def. भ्रमौ न्लौ गः स्याद् भ्रमरविलसितम् ।
Sch. G. म, म, न, ल, ग (4. 7)
Ex. प्रीत्यै यूनां व्यवहिततपनाः
प्रीदध्वातं दिनमिह जलदाः ।
दोषामन्यं विदधति सुरत-
क्रीडायासश्रमशमयवः ॥ Si. 4. 62.

(6) रथोद्धता
Def. रात्परैर्नरलगै रथोद्धता ।
Sch. G. र, न, र, ल, ग. (3. 8. or 4. 8)
Ex. कौशिकेन स किल क्षितीश्वरो
राममध्वरविघातशांतये ।
काकपक्षधरमेत्य याचित-
स्तेजसां हि न वयः समीक्ष्यते ॥ R. 11. 1.
See Ku. 8 also.

(7) वातोर्मी
Def. वातोर्मीयं गदिता भूमौ तगौ गः ।
Sch. G. म, म, त, ग, ग (4. 7)
Ex. ध्याता मूर्तिः क्षणमप्यच्युतस्य
श्रेणी नाम्नां गदिता हेलयापि ।
संसारेऽस्मिन् दुरितं हति पुंसां
वातोर्मी पोतमिवांभोधिमध्ये ॥

(8) शालिनी
Def. मात्तौ गौ चेच्छालिनी वदलोकैः ।
Sch. G. म, त, त, ग, ग (4. 7)
Ex. अंधो हति ज्ञानवृद्धि विधत्ते
धर्मं दत्ते काममर्थं च सूते ।
मुक्तिं दत्ते सर्वदोषास्यमाना
पुंसां श्रद्धाशालिनी विष्णुभक्तिः ॥

(9) स्वागता
Def. स्वागता रनभर्गुरुहणा च
Sch. G. र, न, भ, ग, ग. (3. 8)
Ex. यावदागमयतेऽथ नरैर्दान्
स स्वयंवरमहाय महीन्द्रः ।
तावदेव कषिर्गिरिदिदक्षु-
नारदत्रिदशधाम जगाम ॥ N. 5. 1.
See Ki. 9, Si. 10.

Metres with 12 Syllables in a quarter.

(जगती)

(1) ईद्रवंशा

Def. तच्चंद्रवंशा प्रथमाक्षरे गुरौ ।
Sch. G. ईद्रवंशा is the same as वंशस्थविल or वंशस्थ
(see 13 below) except that its first syllable is long:—The Ganas are,
त, ज, ज, र.
Ex. दैत्यैर्ब्रह्मशमिरुदीर्णदीधितिः
पीतांबरोऽसौ जगतां तमोपहः ।
यस्मिन्ममज्जुः शलभा इव स्वयं
ते कंसचापूरमुखा मखद्विषः ॥

(2) चंद्रवर्त्म

Def. चंद्रवर्त्म निगदति रनभसैः ।
Sch. G. र, न, भ, स (4. 8.)
Ex. चंद्रवर्त्म विहितं घनतिमिरैः
राजवर्त्म रहितं जनगमनैः ।
इष्टवर्त्म तदलंकुरु सरसे
कुंजवर्त्मनि हरिस्तव कुतुकी ॥

(3) जलधरमाला

Def. अन्ध्ययैः स्याज्जलधरमालाम्भौ स्मौ ।
Sch. G. म, भ, स, म (4. 8)
Ex. या भक्तानां कलिदुरितोत्तप्तानां
तापच्छेदे जलधरमाला नव्या ।
भव्याकारा दिनकरपुत्रांकुले
केलीलोला हरितनुरव्यात्सा वः ॥

See Ki. 5. 23.

(4) जलोद्धतगति

Def. रसैर्जसजसा जलोद्धतगतिः ।
Sch. G. ज, स, ज, स (6. 6)
Ex. समीरशिशिरः शिरस्सु वसतां
सतां जवनिका निकामसुखिनाम् ।
विभर्ति जनययत्रयं मुदमपा-
मपायधवला बलाहकततीः ॥ Si. 4. 54.

(5) तामरस

Def. इह वद तामरसं नजजा यः ।